

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

*Литвиненко Н.В., Силенко Г.Я., Пінчук В.А., Гладка В.М., Пурденко Т.Й.,
Таряник К.А., Кривчун А.М., Силенко Ю.І.*

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлені питання реформування медичної освіти відповідно до Болонського процесу з метою виховання висококваліфікованих кадрів, здобуття студентами освіти світового рівня, надання медичної допомоги європейської якості громадянам України.

Ключові слова: освіта, Болонський процес, реформування.

Важливим напрямом розвитку співробітництва європейських країн є формування єдиного освітнього простору, зокрема єдиного простору вищої освіти на основі спільних принципів, цілей і завдань підготовки фахівців для об'єднаної Європи. Під час святкування в 1988 р. 900-річчя Болонського університету ректори вищих навчальних закладів 29 європейських країн прийняли історичний документ – Велику Хартію Університетів, де були задекларовані 4 базові принципи діяльності європейських вищих навчальних закладів:

1. Університет – це автономний інститут, який має бути незалежним від будь-якої політичної та економічної влади.
2. Процеси навчання і досліджень в університетах мають бути нероздільні, щоб навчання не відставало від суспільних потреб, що змінюються, і прогресу наукових знань.
3. Свобода досліджень і навчання – основний принцип діяльності університету.
4. Університет є довіреною особою європейських гуманістичних традицій, його постійною турботою є примноження знань. Для втілення свого призначення університет мусить стирати всі географічні та політичні бар'єри, сприяти збагаченню і взаємовпливу культур. Засоби реалізації таких принципів – це забезпечення доступності вищої освіти, свободи наукових досліджень; здійснення підбору викладачів і регулювання їхнього статусу таким чином, щоб можна було реалізувати принцип нероздільності досліджень і навчання; захист свобод студентів і створення для них таких умов, щоб вони могли розвивати власну культуру; здійснення взаємного обміну інформацією і документами, спільних наукових проектів.

Маємо нині багато проблем української вищої освіти в контексті Болонського процесу: надлишкова кількість навчальних напрямів і спеціальностей, відповідно 76 та 584 (кращі ж світові системи вищої освіти мають у 5 разів менше); недостатнє визнання в суспільстві рівня "бакалавр" як кваліфікаційного рівня, відсутність попиту на нього у вітчизняній економіці; збільшення розриву зв'язків між освітніми і працедавцями, між сферою освіти і ринком праці; невиправдана плутанина в розумінні рівнів спеціаліста і магістра. З одного боку, має місце близькість програм підготовки спеціаліста і магістра, їх еквівалентність за освітньо-кваліфікаційним статусом, а з іншого – вони акредитуються за різними рівнями, відповідно за III і IV; система наукових ступенів складна в порівнянні із загальноєвропейською, що ускладнює мобільність викладачів і науковців у Європі; неадекватно до потреб суспільства і ринку праці вирішується доля такої розповсюдженої ланки освіти як технікуми і коледжі при тому, що їх кількість у державі в 4 рази більша, ніж ВНЗ III і IV рівнів акредитації разом узятих. Відійшла в минуле колись добре організована для централізованої економіки система підвищення кваліфікації та перепідготовки. Нової системи, що задовольняла б потреби ринкової економіки, в Україні не створено. Університети України не беруть на себе роль методологічних центрів, новаторів, піонерів суспільних перетворень, за якими має йти країна. Рівень автономії ВНЗ у цих питаннях значно нижчий від середньоєвропейського.

Проблема врегулювання розвитку вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу надзвичайно актуальна, оскільки порушує питання адаптування вітчизняної системи вищої освіти до загальноєвропейського освітнього простору. Для реалізації концептуальних засад Болонського процесу в Україні необхідно: вдосконалити двоступеневу структуру вищої освіти; прийняти прозорі та зрозумілі градації дипломів, ступенів і кваліфікацій; використати єдину систему кредитних одиниць і додатку до диплома; врахувати європейську практику організації акредитації та контролю якості освіти; ліквідувати перепони для розширення мобільності студентів, викладачів і дослідників; запровадити сучасні підходи інтеграції вищої освіти і науки в справі підготовки магістрів та аспірантів; забезпечити подальший розвиток автономності та самоврядування в системі вищої освіти і науки.

Реалізація цієї програми дасть можливість наблизити якість освіти до вимог стандартів, напрацьованих європейською спільнотою, а також запровадити систему кредитів, сумісну з європейською кредитно-трансферною системою навчання.

Найбільш складною і затратною в Європі є підготовка кадрів для системи охорони здоров'я. Основні проблеми медичної освіти в Україні сьогодні такі: неповна відповідність стандартам ЄС, зниження якості підготовки медичних кадрів унаслідок низької мотивації студентів і викладачів до самовдосконалення; відсутність університетських клінік (4 на всю країну); невідповідність умов навчання

гогам часу, застосування застарілих педагогічних технологій, низький рівень соціального захисту викладачів, інформатизації навчального процесу і відповідності самостійної роботи студентів. Упровадженню змін перешкоджають нерозуміння викладачами та громадськістю завдань і мети євроінтеграції, недосконалість законодавства, недостатність фінансування вищої школи, високий рівень педагогічного навантаження на викладача.

Будь-яке реформування – складний і болісний процес. Однак реформування медичної освіти відповідно до Болонського процесу - єдиний шлях для нашої держави, щоб досягти мети: надавати кожному громадянину сучасну медичну допомогу, студентам – здобути освіту світового рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем та мати можливість вибору праці в будь-якій країні. Сучасний стан медичної освіти і причини, що стримують її розвиток: нинішня система медичної освіти не відповідає світовому рівню професійної підготовки фахівців, стандарту вимог практичної медицини; немає об’єктивного контролю професійного рівня фахівця на різних етапах його підготовки; не діють економічні стимули управління навчальним процесом для викладачів, студентів, спеціалістів на всіх етапах їх атестації. Терміни підготовки лікарів-спеціалістів у інтернатурі протягом одного року недостатні для забезпечення їх готовності до самостійної професійної діяльності. Екстенсивний шлях розвитку системи охорони здоров'я, збільшення кількості медичних інститутів призвели до збільшення контингенту студентів і випуску спеціалістів. Незважаючи на те, що забезпеченість лікарями на 10 тис. населення майже вдвічі більша, ніж у державах із високим рівнем медичної допомоги, структура вищої освіти не змогла забезпечити фахівцями потреби установ охорони здоров'я.

Залишковий принцип фінансування освітніх потреб та медицини призвів до слабкого навчально-методичного забезпечення педагогічного процесу та невідповідності його матеріально-технічної бази сучасним вимогам освіти. У медичному середовищі сформувалися стереотипи, що підготовка в медичних інститутах має проводитись за основними спеціальностями: на лікувальному, педіатричному, медико-профілактичному (санітарно-гігієнічному) факультетах, що не відповідає світовому досвіду і не дозволяє підвищити якість підготовки спеціалістів або провести їх перепідготовку згідно з потребами в нових прогресивних спеціальностях. Реформа вищої медичної освіти передбачає базову медичну підготовку лікарів-бакалаврів на медичних і стоматологічних факультетах із подальшою спеціалізацією в інтернатурі, що наближає систему підготовки лікарів до світових зразків.

Важливою складовою навчального процесу на клінічних кафедрах є викладання сучасних технологій діагностики і лікування. Ураховуючи провідну тенденцію розвитку медичної науки, основою викладання мають стати аргументи і факти доказової медицини. Фактором, що обмежує можливості навчання, є недостатнє оснащення клінічних баз та відсутність цілеспрямованого державного фінансування на придбання сучасних приладів і технологій. Уряд України має прийняти усвідомлене політичне рішення, яке б ґрунтувалося на потребі проведення зазначених реформ та було б покладено в основу рішучої зовнішньої політики держави, спрямованої на інтеграцію вітчизняної системи вищої освіти в європейський простір.

Список використаної літератури

1. Інтеграція Болонського процесу у вищу медичну освіту / Александрук Д.П., Капечук В.В., Вацик М.М. [та ін.] // Галицький лікарський вісник. - 2006. - Т.13, №4. - С.106-108.
2. Максименко С. Д. Системний підхід до розробки концепції розвитку вищої медичної освіти / Максименко С. Д., Мілерян В. Є. // Сучасні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах I-IV рівнів акредитації МОЗ України : матеріали наук.-практ. конф. – Київ-Тернопіль, 1999. – С. 45-47.

МЕДИЧНА ЕТИКА ТА ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

*Лігоненко О.В., Чорна І.О., Зубаха А.Б., Шумейко І.А., Дігтярь І.І.,
Стороженко О.В., Горб Л.І.*

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Автори розміковують про етичні та юридичні аспекти викладання дисципліни „Загальна хірургія з доглядом за хворими”. З огляду на приєднання України до Болонської декларації змінюються акценти в проведенні практичних занять. Є необхідність розробки певних етичних принципів поведінки студентів у клініці, ознайомлення їх із міжнародними правовими стандартами, які регламентують лікарську діяльність, та етичними нормами у світовій медичній спільноті.

Ключові слова: етика лікарської діяльності, законодавство в охороні здоров'я, Болонська декларація, загальна хірургія.

Одним із найважливіших завдань, які стоять перед вищими медичними навчальними закладами, є підготовка кваліфікованих кадрів із належним рівнем знань і практичних навичок, лікарів із високими морально-етичними принципами. Предмет „Загальна хірургія з доглядом за хворими” - це своєрідна